

- **CD-ROM-ok a hálózaton**
- **Karikírozott társadalom: Magyar polgárosodás a sajtóban**
- **Beszámoló**
- **Hírek, információk**

## CD-ROM-ok a hálózaton

Az Országos Tudományos Kutatási Alapprogram immár negyedik éve nyújt lehetőséget arra, hogy nagyértékű adatbázisokat vásárolhassunk, és azokból szolgáltatthassunk.

Az OTKA pályázati kiírásának célja a kezdetektől az, hogy a hazai felsőoktatási és akadémiai kutatóintézeti hálózatban kutatók, oktatók, hallgatók részére a mai igényeknek megfelelően biztosítsanak az egyes szakterületeken elengedhetetlenül szükséges információt. E cél érdekében pályázattal támogatja elektronikus adathordozón illetve hálózaton elérhető adatbázisok beszerzését, előfizetését. Ezt nevezi a könyvtáros köznyelv OTKA CD pályázatnak. A pályázók az egyetemek központi könyvtárai, a pályázat - a kiíró szerint is legalkalmasabb - formája pedig konzorciumok szervezése. A három év alatt kialakult egy bizonyos feladatmegosztás; melyik pályázó melyik szakterületet gondozza.

*Az ELTE Egyetemi Könyvtára a következő adatbázisok ügyintézője és szolgáltatója:*

### **Patrologia Latina Database on CD-ROM**

A múlt században megjelentetett keresztény vallásfilozófiát 221 kötetben bemutató könyvsorozaton alapuló teljes szövegű adatbázis. Egyszerű keresőrendszerű, kulcsszavak, címek, szerzői nevek indexe segíti a használatát.

A görög kulcsszavak külön indexben találhatók, ott lehetőség nyílik görög karakterkészlet használatára is.

Forrásanyagul használhatják: egyháztörténeteszek, történészek, filozófusok, egyházi latin nyelvet kutató nyelv-történészek.

Tetemes ára miatt három éven át internet hozzáférést fizettünk elő, majd 2 részletben, két év OTKA támogatással megvásároltuk a teljes adatbázist egyidejű egy felhasználós változatban. Az adatbázisból az Egyetemi Könyvtár offline<sup>1</sup> szolgálatat.

### **Dissertation Abstracts (complete) on the Web with CD-ROM back-up**

Tartalmi kivonatot tartalmazó adatbázis, benne 1,5 millió doktori értekezés kivonatával vagy azok téziseivel. A továbbfejlesztett verzióhoz fulltext<sup>2</sup> szolgáltatás járul, melyből 24 oldal ingyen letölthető. Az internetes verzió 1861-től tartalmaz adatokat, a CD-n az utolsó 5 év disszertációi érhetők el, negyedévenként frissítve. Az online változat kétszintű. Az első szintet bárki használhatja, egyszerű kereséseket végezhet. A találatok letöltéséhez, a teljes szöveg megjelenítéséhez azonban hozzáférési jogosultság kell. Az Egyetemi Könyvtár rendelkezik ilyen jogosultsággal. Az adatbázisból - mind az interneten elérhetőből, mind pedig a CD-n elérhetőből - az Egyetemi Könyvtár offline szolgálatat.

### Philosopher's Index

A filozófia területén kutatóknak nyújt időt kímélő információs segítséget. Az adatbázis 1940 óta megjelent filozófiai tartalmú 175 000 cikket, könyvet, antológiát mutat be. Sok szempontú keresőrendszer segíti a használatát, a keresések eredményeképpen különböző szempontú listákat is készíthetünk. Az Egyetemi Könyvtár olvasói részére offline szolgáltat. A konzorcium minden tagja<sup>3</sup> megkapja a CD-ket.

### MLA Bibliography

Az irodalomtudomány, a nyelvészet, nyelvtudomány és néprajz bibliográfiai adatbázisa, 3000 ezen tudományterülethez tartozó tudományos folyóiratot, sorozatot ismertet, tartalmazza a releváns monográfiákat, kongresszusi kiadványokat. CD-n és internetes eléréssel áll a használók szolgálatára. 2002-től lesz használható, még nem érkezett meg a „csomag”. Terveink szerint e tudományterületen lépünk előbbre 2003-ban: a Gale Group Literature Resources Center + MLA link pályázattal - csak internetes hozzáféréssel - sokkal komplexebb adatbázis-hoz juthatunk.

### Wilson Index to legal periodicals and books

Bibliográfiai, jogi adatbázis, melynek gyors elérése napjaink követelménye. Ekkora igényt a Parlamenti Könyvtárra zúdítani ilyen mindennapos használatot igénylő adatbázis tekintetében nem célszerű. Egy 2-4 egyidejű felhasználós változat kielégíti nemcsak az ELTE jogi kara könyvtári hálózatában jelentkező igényeket, hanem az Egyetemi Könyvtár jóval szélesebb olvasói körében keletkező igényeket is. Az Egyetemi Könyvtár offline szolgáltat az adatbázisból.

*Konzorciumi tagként hozzájutunk azokhoz az adatbázisokhoz is, amelyeket egyéb intézmények pályáznak.*

### PsycInfo

A PsycInfo hivatkozásokat és rövid tartalmi kivonatokat tartalmaz pszichológiai témájú folyóiratcikkekről, könyvekről, könyvek fejezeteiről, disszertációkról, jelentésekről. A cikkeket több mint 1300 féle és 25 különböző nyelvű folyóiratról válogatják; a könyvek felölelik az angolszász nyelvterület pszichológiai témájú könyvkiadását 1987-től.

Az OPKM áll az információszolgáltatásban rendelkezésre. Az ELTE egész területéről az interneten keresztül<sup>4</sup>

elérhető. Használatához azonosító és jelszó szükséges. Ilyen azonosítóval a Pszichológiai Intézet és az Egyetemi Könyvtár rendelkezik.

### Marburger Index

Német művészeti adatbázis<sup>5</sup>, amelyet 1977 óta építenek. Részei:

- *illusztrációk*: amely jelenleg 1 327 000 fotográfiát tartalmaz.
- *szöveg és katalógus*: amely az 1983 és 1990 között mikrofiche feldolgozott szöveges mutatókat tartalmazza. A gyűjtemény a Marburgi Fotóarchívum és a kölni Rajnai Képtárház anyagából alakult meg, amelyhez a későbbiekben múzeumok, kisebb levéltárak anyagai is csatlakoztak. Így együtt alkotják az egyesített Németország Német Fotótékáját.

A művészettörténészek számára fontos adatbázis, a Magyar Képzőművészeti Egyetem gondolja. Az adatbázisból offline szolgáltatnak<sup>6</sup>.

### Comprehensive MEDLINE Plus

A Semmelweis Egyetem Központi Könyvtárának szervezésében a biológusok, biokémikusok számára fontos és gyakran használt adatbázis. Az adatbázisok az interneten keresztül elérhetők<sup>7</sup>. Használatukhoz azonosító szükséges, amelyet megkapott minden könyvtár a természettudományi karon, valamint az Egyetemi Könyvtár.

### MathSciNet és ACM Digital Library

A Szegedi Egyetem Központi Könyvtára a MathSciNet (a Mathematical Reviews és a Current Mathematical Publications internetes elérése), és az ACM Digital Library (21 ACM számítástudományi, számítástechnikai folyóirat online módú elérése) gondozója. Az adatbázisok az interneten keresztül<sup>8</sup> az Egyetem bármelyik számítógépéről elérhetők.

### Geobase

A Geobase<sup>9</sup> egy egyedülálló, több tudománykört átfogó bibliográfiai adatbázis, amely széleskörű áttekintést nyújt a természet- és társadalomföldrajz, a föld- és környezet-tudományok, ökológia, és a kapcsolódó tudományágak nemzetközi irodalmáról. Az alapvető tudományos és műszaki folyóiratok mellett az adatbázis angol nyelvterületen kívül eső és kevésbé olvasott forrásműveket is tartalmaz, ezen kívül konferenciaismertetőket, kutatási jelentéseket is feldolgoz, a legjobb forrásanyagot szolgál-

tatva ezzel a külföldi szakirodalmat tanulmányozó multidiszciplináris kutatások számára.

Az előfizetést az MTA Regionális Kutatások Központja Dunántúli Tudományos Intézete Pécsről intézi. A megcélzott kutatókör eddig a hálózati kapcsolatok hiánya miatt nem tudta jól elérni, de ez a probléma a Lágymányosra költözéssel megoldódott. Az adatbázis interneten keresztül<sup>10</sup> elérhető. Használatához azonosító szükséges. Ilyennel az Egyetemi Könyvtár, a Regionális Földrajzi tanszék és a Természetföldrajzi tanszék rendelkezik.

### Biological Abstracts on CD-ROM

A Pécsi Tudományegyetem Központi Könyvtára pályázatának konzorciumi résztvevői vagyunk 2002-től a Biological Abstracts on CD-ROM elérését illetően. Az adatbázis online elérhető lesz az ELTE minden számítógépéről. (Még nem szolgáltatják, a CD nem érkezett meg.)

### Chemical Abstracts on CD-ROM

Az MTA Kémiai Kutatóközpont a Chemical Abstracts on CD-ROM előfizetésével és szolgáltatásaival kapcsolatos munkákat szervezi. Az adatbázisból a TTK Kari Könyvtár Kémiai Szakgyűjteménye offline szolgáltat adatokat.

### SpringerLink

A BME OMIKK pályázata teszi lehetővé a SpringerLink-ben több mint 400 teljes szövegű folyóirat online elérését, nemcsak az előfizetetteket. Az adatbázis az ELTE minden internetes hozzáféréssel rendelkező számítógépéről elérhető.<sup>11</sup>

### Expanded Academic ASAP International 1980-

A BME OMIKK pályázata teszi lehetővé ennek az adatbázisnak a használatát is. A tudományok általános adatbázisa, indexekkel, kivonatokkal, teljes szövegű folyóirat cikkekkel. A Gale Group adatbázisa 2000 folyóirat bibliográfiai adatait és cikkösszefoglalóit, ebből 1000 folyóirat teljes számait és archívumot tartalmaz, felhasználóbarát keresőrendszerrel. Elérhető<sup>12</sup> az ELTE minden internetes számítógépén.

A sikeres OTKA pályázat nem mindig elegendő az adatbázisok teljes kifizetésére, ezért a konzorciumok tagjai vállalják a fennmaradó összeg arányos elosztásából rájuk eső részek kifizetését. Az Egyetemi Könyvtár tekintetében ez eddig cca 700 eFt volt.

Az internetes előfizetésekhez minden esetben domain IP címet adunk meg, az előfizetés általában egyidejű 5 felhasználóra vonatkozik. Ugyanez érvényes a pályázó intézmények szerveréről nyújtott szolgáltatásokra is.

Az ELSZ program keretén belül, még ebben az évben, az Egyetemi Könyvtár 20 férőhelyes számítógépes kabinetet rendez be. Tanfolyamokat indítunk mind a könyvtárosok, mind az olvasók számára, ahol megtanítjuk a rendelkezésre álló adatbázisok használatát.

### Petrovics Mária - Varga Klára

<sup>1</sup> Offline szolgáltatás – A kéréseket papíron, e-mailben vagy telefonon fogadják és a válaszokat egy vagy több napos késéssel továbbítják a kért formában. A kérő fél közvetlenül nem kapcsolódik az adatbázisához. Az Egyetemi Könyvtárban a kéréseket Pálfi Éva (palfi@lib.elte.hu) teljesíti.

<sup>2</sup> Fulltext – teljes szöveges. A cikkek teljes szövege elérhető, nem csak a kivonat, vagy a folyóirat tartalomjegyzéke.

<sup>3</sup> Konzorciumi tagok: Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Debreceni Egyetem Könyvtára, Szegedi Egyetem Könyvtára, Pécsi Egyetem Könyvtára, ELTE Egyetemi Könyvtár. Az Egyetemi Könyvtár a következő adatbázisokat szolgáltatja a konzorciumon belül: Patrologia Latina, Dissertation Abstracts, Philosopher's Index, MLA Bibliography.

<sup>4</sup> <http://www.opkm.hu:9999>

<sup>5</sup> Részletesebb ismertető:  
[http://www.saur.de/cd\\_rom/cd\\_marin.html](http://www.saur.de/cd_rom/cd_marin.html) (angol nyelven),  
[http://www.fotomr.uni-marburg.de/Mi\\_cd.htm](http://www.fotomr.uni-marburg.de/Mi_cd.htm) (német nyelven)

<sup>6</sup> A kéréseket Túű Anélia fogadja a tuua@arts7.hu e-mail címen.

<sup>7</sup> <http://zsigmond.lib.sote.hu:8590>

<sup>8</sup> <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/databases>

<sup>9</sup> Részletes ismertető: <http://geobase.dti.rkk.hu/geobasehun.html>

<sup>10</sup> <http://geobase.dti.rkk.hu/>

<sup>11</sup> <http://link.springer.de/search.htm>

<sup>12</sup> <http://infotrac.london.galegroup.com/itweb/clelu>



# Karikírozott társadalom: Magyar polgárosodás a sajtóban

## Kiállítás az ELTE Egyetemi Könyvtár dualizmus kori élclapjaiból

Az ELTE Egyetemi Könyvtár irodalom-, társadalom-, és sajtótörténeti kiállítása 2002. március 28. és 2002. május 4. között volt látogatható. Az anyagot Fabó Edit (a könyvtár munkatársa, e sorok írója) válogatta, a tárlatot Buzinkay Géza sajtótörténész előadása nyitotta meg. A kiállítás elsősorban az 1867-1918-as korszakot átölelő jelentősebb élclapok - az Egyetemi Könyvtár folyóirat-gyűjteményében fellelhető - évfolyamaiból ad szemléltetést. Így az Üstökös 1867-1871, 1873-1878, 1880-1888, 1890-1906, a Bolond Miska 1867-1875, a Bolond Istók 1878-1919, a Kakas Márton 1894-1914, az Urambátyám 1887, a Lúdas Matyi 1870-1872, és a Borsszem Jankó 1869-1905 közötti rendelkezésre álló évfolyamköteteteiből történt a tallózás. A válogatás főbb szempontja volt, hogy az ismert élclapfigurák, illetve a korra jellemző hétköznapi események kerüljenek bemutatásra úgy, hogy általuk érzékelhető legyen a polgárosodás, a kultúra változásának folyamata. A kiállító

teremben tizennégy tárlóban kaptak helyet a bemutatott folyóiratok. A rendkívül gazdag állomány rostán fennmaradt 88 tételének elrendezésénél további vezérelv volt a lapok időrendiségében a figurák és az oldalak tematikus illeszkedése – és ez csak a kiállítandó anyag felállításának utolsó fázisában volt eldönthető.

Buzinkay Géza előadása elején beszélt az élclapirodalom és -műfaj európai történetéről, megjelenéséről, amelynek különösen kedvezett a gyorsan urbanizálódásnak induló, különböző kultúrerökségű letelepülő és bevándorló lakosok életközösségét alkotó város. 1832-ben jelent meg a párizsi Charivari, amely később az európai élclapok példaképévé vált.

Az első vitrin a magyarországi kezdeteket mutatta be, itt természetesen nem tartható az 1867-es időhatár, jelen van az 1856-os Vasárnapi Újság és az 1858-as Nagy Tükör. A 19. század első harmadának magyar irodalmában és sajtójában az adomázó világ már számos

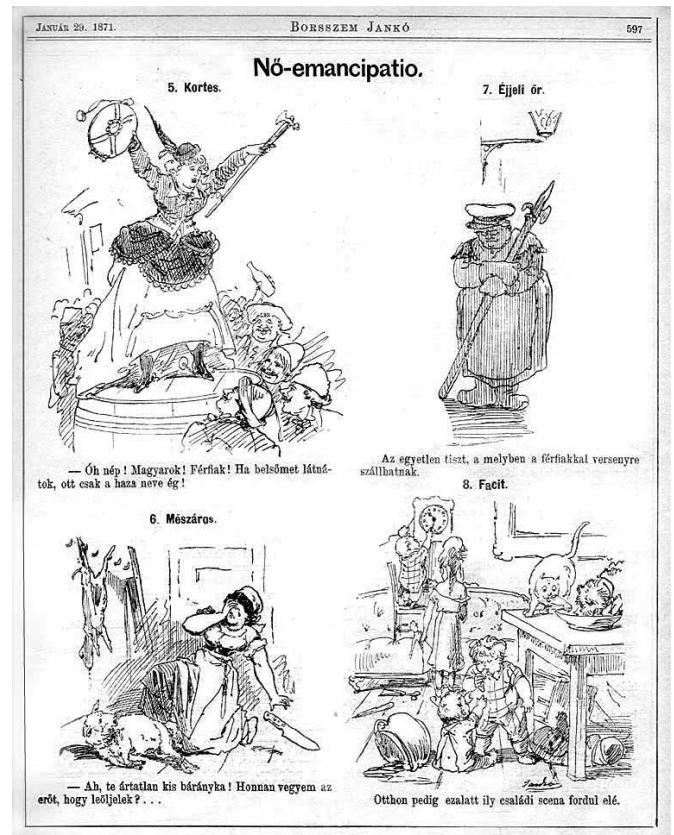


állandósult szereplőt teremtett. Az anekdotagyűjtés és -szerzés egyik vezéregyénisége Jókai Mór (1825-1904) volt. Nézete szerint árulkodóak a népi adomák, mert: „Semmi népleírás oly jól nem rajzolja a nép életét, jellemét, uralkodó eszméit, mint - ahogy az képes önmagát rajzolni - adomáiban.”

Jókai 1856-ban publikálta először „Kakas Márton leveleit” a kor legszínvonalasabb lapjában, a Vasápmapi Újságban, majd az általa szerkesztett Nagy Tükörben. A Kakas Márton sikerén felbuzdulva 1858-ban indította el az Üstököst, amely régen dédelgetett tervének, egy illusztrált élc lapnak első igazi beteljesülését jelentette. Kezdetben Kakas Márton inkább volt az író szócsöve, mintsem önálló figura. Élc lapfigurának született viszont Tallérossy Zebulon, a kormánypárti kisnemes, aki hol palóc tájszólásban, hol tótos akcentussal beszélt. Alakjában magatartásformát gúnyolt Jókai. Tallérossy levelezőpartnere Minden-váró Ádám viszont A kőszívű ember fiaiban kapta meg teljes figuráját. Őket követték a további Jókai-alakok.

Kiemelkedő követője az élc lapirodalomban Ágai Adolf (1836-1918) volt. Ő szerkesztette a Bolond Miskát (1860-1875) és hívta életre a dualizmus korának meghatározó élc lapját, a Borsszem Jankót (1868-1936). A Borsszem Jankó politizálásának eszmei alapja, távlata, látóköre volt. A politikát csak, mint a művelődés és a társadalmi haladás jelzőjét tartotta fontosnak. Deák-párti lapként valójában a társadalmi élet jellemzőit használta fel tematikájában. A zsidó emancipáció kimondása (1867) után annak társadalmi elismertetéséért küzdött. Kritizálva nevelte a nemzetiségeket, megkövetelte a magyar nemzetiség és kultúra vállalását és elítélte minden vadhajtsást. Egy demokratikus, polgári világ értékhatárait jelölte ki.

Az élc lap a korra jellemző társadalmi típusokat állandó figurákban személyesítette meg: Spitzig Itzig alakjában az emancipációért küzdő, magyar érzelmű, de még német nyelvű terézvárosi kispolgár rajzolódott meg, akinek sógora Seiffensteiner Salamon szintén önálló figura lett. A „dúskeblű honleány”, a kékharsányos költőnő a Lengénádfalvay Kotlik Zirzabella nevet kapta. Érdekességként sorolhatóak még Tojás Dániel gazdatiszt, Weöreshegyi Dávid a gazdag nagypolgárból lett földbirtokos, Estyán és Sanyi a korhely, duhajkodó kisnemesek, és nem utolsággal - e két alak ötvözte - Mokány Berczi. A lap legsikeresebb alakja 1873-ban lépett elő, mint magát szabadelvűnek valló, de velejéig maradi, harsány és ápolatlan vidéki kisnemes. Ő volt a nagy kártyás, a nagy ivó, az éjjeli zenék hőse, siratta az elveszett „magyar virtust”,



s nekibúsult, mert „pusztulunk, veszünk”. Amikor egy-egy zsidó menyecske visszautasította durva közeledését, bizony még a „jordánt” is szidta. Politikailag a balközép hívek karikatúrája. A Borsszem Jankó hangja, élc lap ábrázolásmódja páratlan volt a maga idejében, mivel magukat az eseményeket mutatta be görbe tükörben.

Az élc lapfigurák az 1880-as években éltek virágkorukat. Az egyes rovatok fejlécében, vagy amellelt afféle szignóként, emblémaként jelentek meg. Az előadás végén Buzinkay Géza felolvasta a Mátyás Diák 1889. augusztusi pályázati kiírását: „...kíván a ‘Mátyás Diák’ keretébe illő élc lap alakot, a társadalmi vagy politikai életből merítve. Szükséges, hogy létező társadalmi vagy politikai kinövés, félszogséget tüntessen föl, és azt saját gondolatainak, terveinek vagy élményeinek elmondásával tegye oly módon, hogy a kinövés, félszogség erőteljesen kidomborodjék s az alak mulattató legyen.

A pályamű versben és prózában egyaránt írható, de kívánatos, hogy írálya sajátos, s a rendes irodalmi nyelvtől elütő legyen. Terjedelme 80 nyomtatott sornál több nem lehet. A pályadíjnyertes alak rajzát a szerkesztőség a lap saját rajzolója által készítteti ugyan el, de ez nem zárja ki, hogy a pályaműhöz a pályázó alak rajza is csatoltassék.”

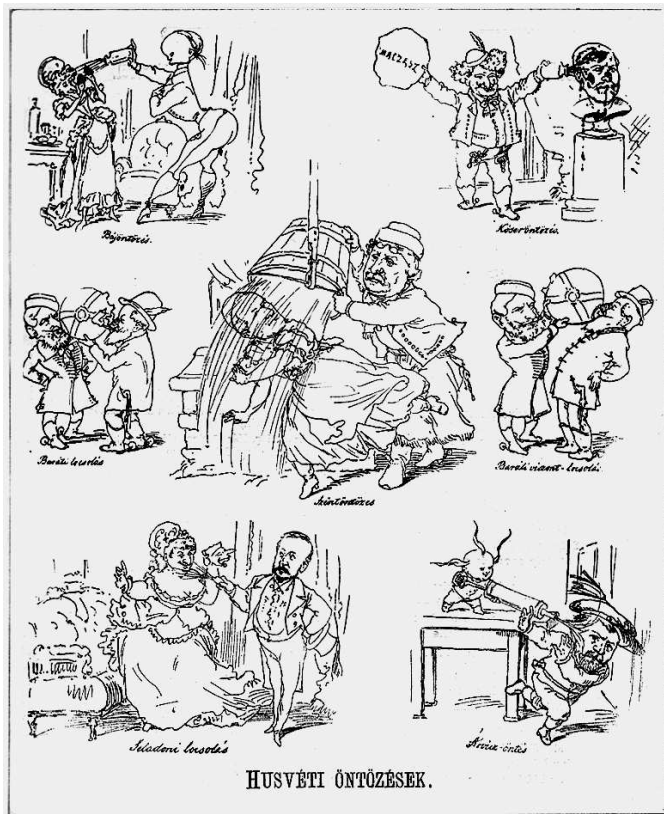
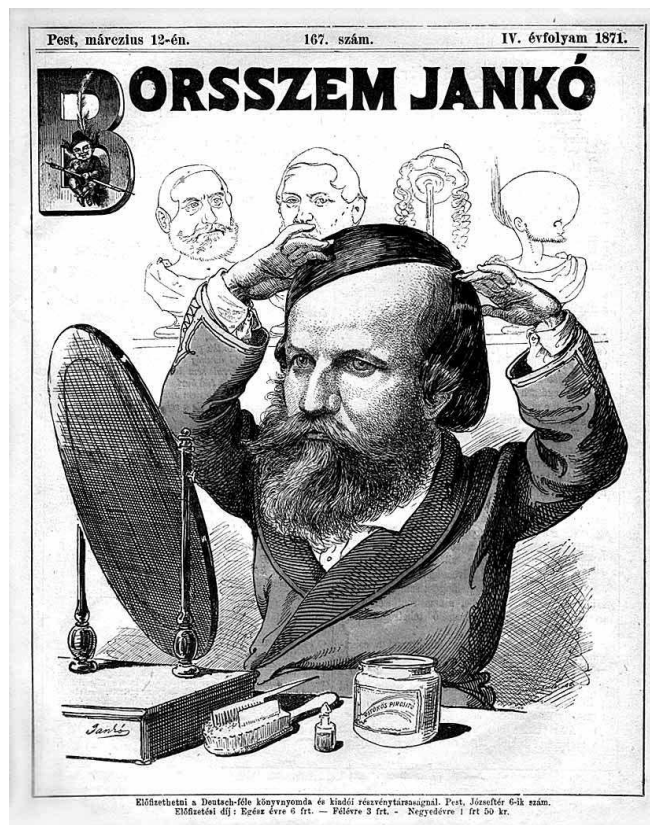


## Karikírozott társadalom

Buzinkay Géza elmondta, hogy a sajtótörténet ezen területének kutatásában a legnagyobb nehézséget a karikírozott események, utalások visszafejtése, felkutatása okozza. A vicclapokban olyan történések, vagy pletyka-szintű elemek voltak terítéken, amelyekről jobb körökben nem illett beszélni, s általában két-három héttel a kérdéses esemény után láttak napvilágot. Tehát az utalások utalásaira az írott források szórványosságá miatt alig lehet fényt deríteni.

A figurák grafikus megjelenítője kezdetben Karel Klič (1841-1926), majd Jankó János (1833-1896) a század közepének legjelentősebb karikaturistája. A figurák belső, lelki tartalma keze alatt nyerték el külső formájukat, jegyeiket. A magyar karikatúraművészet nemzeti jellegének megalkotója és irányának meghatározója. A 19. század végén újabb grafikusok tűntek fel: Homicskó Atanáz (1864-1916), Fényes Adolf (1867-1945), Faragó József (1866-1906) Linek Lajos (1859-1941).

A fiktív alakok mintái, szülőhelye azok a kávéházi törzsszotalok voltak, amelyek köré a szerkesztőségek telepedtek. A kávéházak a sóvárgott rendi és a követendő polgári értékek ülepítő helyei és olvasztótégelyei voltak. A kor társadalmi életében zavartalan közlekedést biztosítottak



a két világ tagjai között. Folytonos értékalkuk során készültek az újra: a demokráciára, a liberalizmusra. A magyar polgárosodás nem csupán külsőségekben, viselkedésben, hanem gondolkodásban, magatartásban, szokás-felvételben követhető nyomon az újságok hasábjain. A folyamatot kíséri a technikai fejlődés, a modernizáció. A kiállítás korántsem tud teljes képet nyújtani a dualizmus korában végbement változásról, inkább érzékeltetni igyekszik ezt a sajátos, színes világot - egy nagyvárosi folklórt.

**Fabó Edit**

Az illusztrációkat az Egyetemi Könyvtár tulajdonában lévő Borsszem Jankó 1871-es évfolyamából válogattuk.

# Beszámoló

*Beszámoló a NKÖM az „Olvasás éve” telematikai pályázata az olvasáskultúra fejlesztése és terjesztése érdekében c. 2001-ben meghirdetett és könyvtárunk által elnyert pályázata keretében elvégzett munkákról.*

Korábban már rövid hírben jeleztük, hogy 2001 áprilisában az Egyetemi Könyvtár Informatikai főosztálya pályázatot nyújtott be a NKÖM „Olvasás éve” telematikai pályázatán.

A pályázat, a kiírásnak megfelelően, egy hároméves projektet célzott meg. Ennek keretében két év és 3 hónap alatt mintegy 27 700 bibliográfiai rekordot készíthettünk volna el, amelyhez megközelítően 50 000 példányrekordot fűzhetek volna könyvtáros kollégáink, 4 hordozható számítógépet vásárolhattunk volna, 4 külsős feldolgozó munkatársat vonhattunk volna be a program végrehajtásába, és tovább szeretnénk volna korszerűsíteni meglévő hálózatunkat. A pályázott összeg 17 690 000 Ft volt.

A támogatást csak az első, megkezdett töredék évre nyertük el. A töredék évre pályázott 4 810 000 Ft helyett 3 000 000 Ft-ot nyertünk. Ebből az ELTE 20%-ot, azaz 600 000 Ft-ot leemelt, rezsi költségként. Így az Egyetemi Könyvtár a program megvalósítására 2 400 000 Ft-ot költhetett.

A pályázatban felvázoltuk az Egyetemi Könyvtár hálózatába tartozó könyvtárak helyzetét. Az elemzett három kar közül a megvalósítás szempontjából a TTK könyvtárait céloztuk meg. Olyan könyvtárt kellett választanunk, ahol már volt saját számítógép, megfelelő számú helyi könyvtáros személyzet, megfelelő előképzettséggel. Választásunk a Fizikus Tanszékcsoport Könyvtárára esett, mert ez a könyvtár felelt meg a feltételeknek.

A könyvtár állománya mintegy 50 000 dokumentum. A könyvtár 2001-ben kötött megállapodást az Egyetemi Könyvtárral a Horizon integrált rendszer használatba vételéről. Két könyvtáros dolgozik itt, akik korábban már részt vettek tanfolyamon, ahol a kereső és a katalógizáló modul használatát elsajátították. Bár az Egyetemi Könyvtár a gyakorló adatbázist rendelkezésükre bocsátotta, de a könyvtárosok időhiány miatt csak keveset tudtak gyakorolni.

A munkát a következő módon szerveztük meg: a Fizika Könyvtár két munkatársa végezte az előkészítést. Leválogatták az állományból azokat a műveket, amelyeket az olvasók a leggyakrabban keresnek, kölcsönöznek. Ezzel megteremtették annak a lehetőségét, hogy a kölcsönző modul is hamarosan használatba vehessék. A dokumentumokat behasonlították saját adatbázisunkba. A pályáza-

ti pénzből először két, később három gyakorlott feldolgozó könyvtárost alkalmaztunk, akik a már előkészített dokumentumokról teljes leírást, bibliográfiai rekordot készítettek. Az elkészült, javított bibliográfiai rekordokhoz a könyvtárosok készítették el a szükséges számú példányrekordot, a dokumentumokat vonalkóddal látták el. Az Egyetemi Könyvtár Informatikai főosztályának munkatársa végezte el a külsős feldolgozók betanítását, és az elkészült rekordok revideálását. Az Informatikai főosztály vezetője és a pályázati megbízott munkatárs folyamatosan szervezte, ellenőrizte a munkát.

Beszereztünk két számítógépet, elvégeztük a szükséges programok telepítését és helyi üzembeállítását. A két gépet a továbbiakban is az Egyetemi Könyvtár hálózati könyvtáraival kapcsolatos munkára használjuk fel. Reméljük, a pályázat folytatódik, és újabb tanszéki könyvtárakba tudjuk kitelepíteni azokat.

A hálózatfejlesztésre elnyert keretösszegeből az Egyetemi Könyvtár területén olyan munkaállomások (csatlakozó helyek) korszerűsítésére került sor, amelyek kapcsolatban állnak a tanszéki könyvtári munkával. A munkaállomások jó működéséhez különösen fontos a biztonságos hálózati üzemelés.

A munka eredményeként elkészült 3508 bibliográfiai rekord és 4850 példányrekord. A könyvtár munkatársai megfelelő jártasságot szereztek az integrált rendszer használatára területén. Vállalták, hogy folytatják a munkát, és hamarosan használatba veszik a kölcsönző modult is. Így magasabb színvonalú szolgáltatást nyújthatnak olvasóik számára.

Az elkészült bibliográfiai rekordokat a későbbiekben csatlakozó könyvtárak is hasznosíthatják. Ugyanakkor felhasználhatják elkészült rekordjainkat a könyvtárközi kölcsönzés és feldolgozás során más könyvtárak is, mivel adatbázisunk interneten hozzáférhető.

**Kálóczi Katalin**

# Hírek, információk

## Tanszéki könyvtárak a rendszerben

2002 márciusában jelezte csatlakozási szándékát és szerződést kötött az Egyetemi Könyvtárral a Magyar Nyelvészeti Könyvtár. Februárban tanfolyamot tartott az Informatikai főosztály, amelyen részt vettek a Belső-ázsiai Tanszék, az Indoeurópai Nyelv- tudományi Tanszék, a Japán tanszéki szakcsoport, a Kémiai tan- székcsoport, a Görög Tanszék, a Latin Tanszék és a Pszicho- lógiai Intézet könyvtáros munkatársai.

## EISZ pályázat

A Fejlesztési és Képzési Tanács FKT-2001/2. sz. állásfoglalása alapján az Oktatási Minisztérium Alapkezelő Igazgatósága meg- bízásából az NIIF Iroda nyilvános pályázatot írt ki felsőoktatási intézmények számára „a műszaki, természettudományi és infor- matikai képzés informatikai fejlesztése és az elektronikus infor- máció szolgáltatás (EISZ) hallgatói könyvtári férőhelyeinek kialakítása” tárgyában.

A meghirdetett pályázatban a felsőoktatási intézmények 20 munkaállomásból (PC) álló könyvtári kabineteket, 20 munkaál- lomásból (PC) álló laboratóriumokat, 10 nagyteljesítményű munkaállomásból álló laboratóriumot valamint tűzfalat pá- lyázhattak. A pályázat során összességében 1 MrdFt értékű eszköztámogatás kerül a nyertes intézményekhez.

A beérkezett 35 pályázatról a bíráló bizottság szakértői előter- jesztése alapján az Oktatási Minisztérium által felkért kuratóri- um (FKT, OM, FTT, MEH IKB) megtette javaslatát az oktatási miniszternek. Az oktatási miniszter döntése értelmében az Eötvös Loránd Tudományegyetem 2 könyvtári kabinet, 9 PC labor és 1 tűzfal beszerzésének támogatását nyerte el össze- sen 109 547 437 Ft értékben. Ebből az egyik könyvtári kabinet az Egyetemi Könyvtárban, a másik a TTK Kari Könyvtárban kerül kiépítésre.

Az NIIF Iroda az eszközöket központosított közbeszerzés keretében szerzi be és a nyertes intézményekkel a pályázatban megfogalmazott feltételekre, valamint az eszközök átadására szerződést köt.

## Hálózati csoport alakulása

Az ELTE könyvtári hálózatának szervezeti és működési szabály- zatának megfelelően a hálózat központja az Egyetemi Könyv- tár. Az ebből fakadó jogok és köteleességek ellátását az Egyetemi Könyvtár vezetése és osztályai feladatmegosztásban végzik.

Valamikor a Hálózati és módszertani osztály fogta össze a tan- széki, intézeti könyvtárakkal kapcsolatos feladatokat.

Ez az osztály - a korábban kötelező létszámleépítés miatt - megszűnt.

1997-től a hálózattal kapcsolatos teendőket az Egyetemi Könyvtár vezetése az Informatikai főosztály hatáskörébe sorol- ta, hiszen az integrált rendszer bevezetése, a tanszéki könyv- táruk csatlakozása elsősorban informatikai probléma. Ugyan- akkor a csatlakozás során folyamatosan felmerülnek könyvtár- szakmai kérdések is.

A hálózat könyvtárai egyre nagyobb számmal jelzik csatlakozási szándékait, a korábban bekapcsolódott könyvtárak közül pedig egyre többen és egyre intenzívebben vesznek részt a közös adatbázis építésében. Az eddigi munka eredményeként több könyvtár is kezdi birtokba venni a rendszer rendelkezésre álló moduljait: kölcsönzés, folyóirat kezelés, szerzeményezés. A megnövekedett feladatokat az Informatikai főosztály eddigi létszámával már nem lehetett hatékonyan elvégezni, ezért az Egyetemi Könyvtár vezetése Hálózati csoportot hozott létre a főosztályon belül, és egy fővel növelte a dolgozói létszámot.

A Hálózati csoport létrehozásával az Egyetemi Könyvtár szeretne a hálózathoz tartozó könyvtárak számára magasabb színvonalú szakmai segítségnyújtást biztosítani.

## Honlap ajánló:

[www.matriksz.hu](http://www.matriksz.hu)

Magyar Átfogó Tárgyi Információkereső-nyelvi Szótár

A MÁTrkSz alapötlete az, hogy egy olyan tárgyszóadatbázis jöjjön létre, amely segítséget nyújt a tárgyszavazóknak, hogy tájékozódjanak a rendelkezésre álló kifejezésekről és azok összefüggéséről. A MÁTrkSz-ban jelenleg három tárgyszórend- szer van MARC formátumban:

- az OSZK tezaurusza,
- a DEENK-ban fordított Library of Congress általános tárgy- szórendszere
- a SZTE tárgyszórendszere.

Ezek közösen és elkülönítve is kereshetők. A megjelenő tárgy- szólista egyes tételeihez tartozó teljes tárgyszórekordok le- kérhetők. Az adatbázis jelenleg teszt üzemmódban működik, május közepén várható az éles adatbázis üzembe állítása. A Könyvtári Figyelő legújabb számában cikket találhatunk az adatbázisról.

*Helyreigazítás. Előző számunkban, az Ajtósi Dürer sori könyvtárról (BTK KK) szóló hírünkben tévesen közöltük Dr. Iván Géza igaz- gatóhelyettes beosztását és tudományos fokozatát. A szerkesztők ezúton is elnézést kérek az érintettől.*



Közelebb: az Egyetemi Könyvtár Informatikai főosztálya  
1053 Budapest, Ferenciek tere 6. Tel: 266-1555  
A megjelenést a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatja  
Felelős kiadó: Dr. Szőgi László  
Szerkeszti: Varga Klára, Kálóczi Katalin  
Tipográfia: Németh Ferenc József  
Terjeszti az Egyetemi Könyvtár 230 példányban  
9. szám 2002. április  
<http://lib.elte.hu/kiadvany.html>